מא: היו בודקין פרק חמישי סנהדרין

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פ"ב מהל' עדות הלכה ג סמג עשין קט:

כב ב מיי' שם הל"ד:

כג ג ד מיי' פ"ו מהל' גרושין הלכה ח סמג עשין מז טור שו"ע אה"ע סימן מט סעיף ג (וכרב אלפס עוד בברכות פ"ד דף מז.):

רבינו חננאל

כל שנותיו של רבן יוחנן בן זכאי ק"כ מ' שנה עסק בפרנסטיא ומ' שנה למד ומ' שנה לימד ומ' שנה שהיה למד אמר שטועה זו דברי קר' עוקצי תאנים ואסתבר לרביה וקבעה בשמיה ואי אפשר לומר כי במ' שנה שהיה מלמד אמרה. דתניא מ' שנה קודם חורבן הבית גלתה סנהדרין וישבה בחנות ולא דנו דיני נפשות ואשכחנן ריב"ז התקין אחר חורבן הבית: **חקירות** אמר א' איני יודע עדותן בטלה. בדיקות אמר א' איני יודע ואפילו ב' אומרין אין אנו יודעים עדותן קיימת ואקשי' מאי אפילו ב' אומרים ומשני רבא הכי קתני אפילו בחקירות ב' אומרים ידענו ואחד אומר איני יודע עדותן קיימת ודלא כר' עקיבא דמקיש ג' לב' מה ב' נמצא אחד מהן קרוב כו'. ואמרינן מכדי חקירות והבדיקות תרוייהו מדאורייתא ניגהו מאי שנא חקירות מבדיקות ושנינן חקירות אמר א' איני יודע הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה דנופא של הזמה הכי היא אומרין להן היאך אתם מעידין ששלוני הרג את פלוני ביום פלוני במקום פלוני (ואתם) [והלא אתם] הייתם עמנו במקום אחר רחוק באותו היום הרי אלו זוממין כענין הזה דרך הזמה וכיון שאמרו העדים אין אנו יודעין באיזו יום באיזו שעה כו' בטילה תורת הזמה. וקי"ל דכל עדות שאי אתה יכול להזימה אינה עדות לפיכך היא בטלה אבל בדיקות שאין בה דרך הזמה אפילו אם אמרו אין אנו יודעין במה הרגו עדותן קיימת: **ס"** מנויתיה מגערתו. א' אומר בשנים בחודש ואחד אומר בשלשה עדותן קיימת ועד כמה אמרו משמיה דר' יוחנן עד רובו של חודש כגון שזה אומר בי' בחודש וזה אומר בי"א בחודש מוסיף זה על זה יום עדותן קיימת כי יש לומר החודש שיצא היה ל' ונדמה לו שהיה כ"ט יום ולא שמע השופר שתוקעין בר"ח (עד) [ועד] חצי החודש יש לומר שטועה ביום העבור יתר מיכן לא. ולדברי הכל בב' ימים שהן ב' עיבורין והוא אומר ס) לא הייתי יודע שאחד מהן חסר א' בתרי שיפורי לא טעו אינשי אלא עדותן בטלה: א"ר יוחנן עד מתי מברכין על החודש עד שתמלא פגימתה וכמה אמר רבי יעקב בר אידי אמר רב יהודה עד שבעה נהרדעי אמרי עד ששה עשר ותרוייהו אמר עד שתבעה. נהרדעי אמרי עד ט"ז ותרוייהו כר' יוחנן סבירא להו דאמר עד שתימלא פגימתו רב יהודה סבר כיון שנתמעטו שני קצותיו במילואה כדונמת יתר של קשת. כדכתיב כתנו חצם על יתר נתמלאת פגימתה קרינן ביה אע"פ שתוך הלבנה לא נתמלאת אלא נראה באמצעה גופה של רקיע. נהרדעי אמרי עד ט"ז ותימלא הלבנה כדונמת נפיא

ס) מיני מוהן ולמלי ל"ל לא הייתי יודע שהיו מעוברין ועדתו לי שמיהן היו חסרין.

כמאן בר' עקיבא דמקיש שלשה לשנים. פ"ה ר' עקיבא מקיש שלשה לשנים בנמסכת מכות (דף ה:) מה שנים אינן נהרגין עד שיחומו שניהם אף שלשה עד שיחומו כו' וזה מי אפשר להזימן ואע"פ דר"ש קאמר להן מילתא התם דאילו ר' עקיבא מקשינהו להכי מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ומיהו אית ליה נמי דר"ש ומוסיף הוא ופקא לפי' הה"ל למינקט הכא דר"ש היא דאמר הכי בהדיא ועוד דבתר הכי קאמר דלא כר"ע אלא כמאן ויש לפרש הכא דקאמר עד שיחומו שלשתן היינו כשכווגו עדותן אבל אמר מיני יודע כנמצא אחד מהם קרוב או פסול דמי דלרבי שמעון מתקיים העדות בשאר ולר"ע עדותן בטלה והיינו דקאמר כר"ע והשתא ניחא דקאמר בתריה דלא כר' עקיבא אלא כר"ש:

ס) שזה יודע בעיבורו של חדש.

קשה ומה אילו דייקינן בהני סהדי דתרוייהו ידעי בעיבורו של חדש והוא עדות מוכחשת ואנן ניקום ונימא דהכי קאמר וניקטליה מפקיקא לכה"ג פרכינן בפ"ק דפסחים (דף יא: ופס) לאביי דאמר לדברי ר' יהודה אדם טועה אני שעה וי"ל דשפיר דייקינן כיון דשיילינן באיזה יום ומכוונים ליום אחד ש"מ זה ידע בעיבורו של חודש וזה לא ידע ופס תאמר הימי דייק מהכא ברש גן סורר (לקמן דף פט.) דבדיני נפשות אזלינן בתר רובא דרובא דאינשי טעו בעיבורא דירחא שאני הכא דכווגו שניהם ליום אחד וי"ל דאם איתא דלא אזלינן בתר רובא ה"ל כחחר ומגיד במאי דקאמרי אחר כך דהרי כבר הוכחשו מידי דהוה אאחד אומר בשלשה ואחד אומר בחמשה דאפי' כוונו ליום אחד עדותן בטלה ולא אמר אד בשני עיבורי לא טעו אינשי דאמר דבשני עיבורי לא טעו אינשי דאמר בגמ': **ס) אחד אומר בשתי שעות.** תימה אאמאי (ס) קיימת אילו דייקינן בהני סהדי דהאי דאמר שתי שעות בתחלת ג' דהוה ליה קודם הנץ החמה ס) ועדותן בטלה דהא תחלת ג' קודם הנץ החמה כדמוכח בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף נג:) דמעולות השחר עד הנץ החמה ה' מילין והם שמונת היום דהיינו שעה ומחצה וי"ל דאדאי כי (ו) דייקינן בהנך לא טעו אינשי אבל הני לא דקדקו אלא בשעות ואין בני אדם נקיים בשעות וסבורין שהשניה מתחלת אחר הנץ החמה: **ס) אחד אומר בשלשה ואחד אומר בה'.** הקשה ריב"ל לרבא דאמר בפ"ק דפסחים (דף יב. ופס) אדם טועה שתי שעות תחר מהשה אאמאי עדותם בטלה נשיליה דילמא הא דקאמר ג' קוף ג' והא דקאמר ממשה תחלת ממשה וי"ל דלבטל עדות בדקינן להו מעוס דכתיב (במדבר לה) והגילו העדה ולא לקיים עדותן וא"ת מ"מ נימא עובדא כי הוה ברביעית הוה וי"ל דקסבר רבא דאין לחלות טעות בשניהם:

פועלי **משוס.** דאמרי ברובא ידע ברוב ימים שעברו כבר שמע מה היה: **שיפורא.** שופר היו תוקעין בקידוש) החדש ביום שהוא מתחיל הן מלא הן חסר וזה לא שמע את השופר: **עד כמה מברכין.** אם לא בירך היום יברך למחר: **על החדש.** על הלבנה בהתחדשה: **עד שתתמלא פגימתה.** אבל בתר הכי לא שייך למימר ממחדש חדשים שהרי כבר נוטמת היא: ותרוייהו

וקבעוה בשמיה. והאי דקרי ליה בחדא מתני' כן זכאי וכחדא רבן יוחנן בן זכאי לא מיקשי מאן דקרי ליה בן זכאי על שם הביא שעתא דאמרה להא מילתא ומאן דקרי ליה רבן על שם סופיה קרי ליה: **פשיטא.** כיון דאמר אחד איני יודע אשמעינן תנא דעדותן קיימת:

כי אמרי תרוייהו נמי קיימת היא. דאילו אמר אחד אמר ס) איני יודע מאי זה לא מעלה ולא מוריד: **ומ' אומר כו'.** שהיו שלשה: **ר' עקיבא מקיש שלשה לשנים.** בנמסכת מכות (ד' ה:) מה שנים (ו) אינן זוממין עד שיחומו שניהם אף שלשתן עד שיחומו שלשתן וזה לי אפשר להזימן(ו). ומע"ג דלר"ש קאמר לה להא מילתא התם דאילו ר' עקיבא מקשינהו להכי מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול כו' מיהו ר"ע אית ליה נמי דר"ש ס ומוסיף איהו: **רבא אמר.** הא דקתני אפי' לאו מרבותא דבדיקות קאי אלא מרבותא דחקירות קאי והכי קאמר מה בין חקירות לבדיקות חקירות היכא דליכא אלא מרי סהדי אמר מ' איני יודע עדותן בטלה בדיקות אמר אחד אמר איני יודע עדותן קיימת הדין לשניהם דהוה ליה עדות המחוסרת בחקירות ואפי' בחקירות משכחת לה דאמר אחד אמר איני יודע עדותן קיימת והיכי דמי כגון דליכא תלתא דאפשר לעדות שתתקיים בשנים ומשום שאינו אלא לא מיפסלי הנך אמר כר"ע: **כסנהדרין דבי רבה.** כלומר מה חידוש אמר אומרים בסנהדרין בבית אחד גדול כגון רבה יש לכם לחדש בה הרבה: **ומאי אמרינן בסנהדרין גרידתא.** מה יש לנו לומר אילו לא היינו למידים מפי חכם כל כך היכא יש להקשות בה ומאי קשיא לך: **הא דאוריינא.** ודכשם ותקרמד) והא דאוריינא כדתני לעיל(ס) נכון) שיהא נכון אחד אומר כליו שחורים כו' דהיינו בדיקות נכון שיהו דבריהם מכוונים: **שאי אתה יכול להזימן.** בכולהו שבע חקירות הזמה כתיבי אבל בדיקות אפי' אומרים כולן אין אנו יודעין עדות שאתה יכול להזימה היא שהזמה אינה תלויה בכך אלא בהמשה דאמר שיין עמנו היתם גבי בדיקות: **טוכא אמריתו בה.** הרבה יש לכם טעמים בה: **מניסוסיה דמר אמרי' כה טוכא.** מחמת שאתה טוב ועניו ומודה לנו אנו אומרים בה הרבה: **מניסוסיה דמר.** אם היית רוצה להתרים בנו ולהקשות לא היינו יודעים נגדך כלום. נזיהות לשון המדבר בקושי ובחזקה (ד) לשון נזהה דאריה (פסחים דף קיב:) אשנרוני"ר: **עד כמה.** יכנסו בתוך החדש לאם יש ביניהם יום אחד נימא דטעו בעיבור החדש: **עד רובו של חדש.** אבל מכאן ואילך כגון אחד אומר בעשרים ואחד אומר בעשרים ואחד לא תלינן בעיבור החדש דבכבר שמע בימים הללו שהיה חדש מעוכר: **שזה יודע כב' עיבורים.** שהיו שני חדשים מעוברים או בימה או בדילוג חה מנגלן לכולן חסירין: **אלא מתחיל הן מלא הן חסר וזה לא שמע מה היה:** **שיפורא.** שופר היו תוקעין בקידוש) החדש ביום שהוא על הלבנה בהתחדשה: **עד שתתמלא פגימתה.** אבל בתר הכי לא שייך למימר ממחדש חדשים שהרי כבר נוטמת היא: ותרוייהו

מסורת הש"ס

ס) [לקמן שם. ב"ק שם:], כ) ני' רש"ל אחי, ג) [לעיל רש"ש], ד) [בכרים יג], ס) [פ"ל], ו) [בכרים יג], ז) כש"ל: בחידוש, ח) [שייך לעיל בנמסנה מ.], ט) [נ"ז שייך לעיל בנמסנה], י) וכבוהן בטלה כדאמר לקמן דהא תחלת כל"ל רש"ת, כ) [נ"ז שייך שם].

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ור"ע ומוסיף איהו וכו' עיין לעיל דף ם ע"א תוספות ד"ה לא:

הגהות הב"ח

(ס) נמ' על שם להשמע מה כן כל"ל והיכות מעשה וכנ"ל מ' נמתק: (כ) שם אמרי' דעני בתרי שיפורא לא אמרינן דעמי: (ג) רש"י ד"ה ר"ע וכו' (שנם) [שניים] אין בעשרין ואמרין וכו' ומוסיף איהו הס"ל ולמ"ד מה"ד אלא אמר רבא הא: (ד) ד"ה מנזיהותי' וכו' לשון מהא. נ"ב שפחים דקי"ב ושנת דמ"ם: (ס) תוס' ד"ה אחד וכו' תמלי עדותן קיימת: (ו) באד"ד דהלי כי דייקי בהנך:

לעזי רש"י

אישגרוני"ר. לנהוס.

מוסף רש"י

דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה. דרמתנא אמר ודרשו הבופמים הינוי והבט על שקר הענד וגו' ושמיהם לי כאמר ומם לעשות וגו', עדות שאתה יכול לקיים בה מוכת הזמה הוי עדות ולו לא לא, והזמה אינה אלא בעמנו היתם, כאותו היום ובאותה שעה שאתם אומרין שראיתם עדות זו במקום זה עמנו היתם במקום פלוני, וכי אמרי בעמת מהן אמילו בחקירות לאחו שעה אינו יודע, אוי אינו יכול לומר לו עמי היית בעותה שעה, ואי"ם אתה יכול להזימה ע"י היום אם יכולו עדים ראמרו כל היום היתם עמנו, מיהא בגלה לה מוכת הזמה מן חקירות הבעות, ורחמנא רבי אבא חקירות בבדיקה שיש הבטוב הבטוב (פסחים יב.). בדיקות. כי אמרי אין אנו יודעין, עדות שאתה יכול להזימה היא, שאין הזמה תלויה בהן אלא בחקירות, דמה עמנו היתם יש לומר בכלים אחרים לו לנגים (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com